

سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری کشور

سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
معاونت آموزش و ترویج

مؤسسه تحقیقات جنگلها و مراتع کشور

گونه‌های مناسب برای کاشت در فضاهای سبز شهری؛ بلوط اسکو

۱۵۱۳

مقدمه

امروزه درختان کاشته‌شده در فضاهای سبز شهری از عناصر اصلی و مهم تشکیل‌دهنده شهرها هستند. نقش درختان شهری در سایه‌اندازی، تلطیف هوا، تولید اکسیژن و ترسیب کربن، کاهش آلودگی‌های صوتی، جذب ذرات و آلودگی‌های هوا بسیار مهم است. با افزایش جمعیت و توسعه شهرنشینی و افزایش صنایع و منابع آلاینده، کاشت گونه‌های مناسب در فضاهای سبز شهری به‌شدت ضروری است. گام اول در این مسیر، انتخاب گونه مناسب است.

بلوط اسکو (*Quercus longipes*) یکی از درختان پهن‌برگ خزان‌کننده بومی جنگل‌های زاگرس است که برای کاشت در حاشیه بزرگراه‌ها و بلوارهای شهری به‌عنوان درخت خیابانی بسیار مناسب است. ویژگی‌های این گونه و رویشگاه‌های آن به‌شرح زیر است:

✓ درختی بلندقامت با رشد متوسط و عمری طولانی که پایه بالغ آن به ارتفاع بیش از ۲۰ متر و قطر بیش از ۳۰ سانتی‌متر می‌رسد.

✓ بومی ایران، قفقاز و ماورای قفقاز (گرجستان، آذربایجان) بوده و در ایران در شهرستان اسکوی آذربایجان شرقی و همچنین اطراف شهرستان خوی در آذربایجان غربی پراکنش دارد.

✓ گونه‌ای نورپسند است، ولی در سنین اولیه نیاز به حمایت و سایه دارد.

✓ درختی تک‌پایه است. گل‌های نر به‌شکل خوشه‌ای یا شاتون و گل‌های ماده نیز به‌صورت تکی یا سنبله‌ای متشکل از دو یا چند گل بوده و همانند گل‌های نر در بهار تشکیل می‌شوند.

✓ دارای تاج گسترده است.

✓ بادگرده‌افشان است.

- ✓ برگ‌ها درشت، چرمی و لوب‌دار که از نظر اندازه متفاوتند. طول برگ ۷ تا ۱۲ سانتی‌متر و یا بیشتر و عرض آن ۵ تا ۷ سانتی‌متر است.
- ✓ میوه بلوطی (پیاله و بذر)، پایک میوه بدون کرک، قطور، محکم و بلند به طول ۴ تا ۸ سانتی‌متر است.
- ✓ در بافت خاک متوسط تا سنگین، کم‌عمق و آهکی رشد می‌کند.
- ✓ دارای ریشه‌های عمقی است که رمز پایداری و بقاء آن در مناطق نیمه‌خشک و خشک است.
- ✓ مقاوم به سرما و یخبندان است.

تکثیر

- ✓ در طبیعت به دو روش جنسی (از طریق بذر) و غیرجنسی (از طریق جست) تکثیر می‌شود.
- ✓ در نهالستان‌ها به خوبی می‌توان از طریق بذر تولید نهال کرد.

- ✓ نهال‌های یک تا سه‌ساله سایه‌پسند و به نور شدید حساس هستند، بنابراین بهترین مکان برای پرورش آنها در سایه است. از سال چهارم به راحتی زیر نور خورشید رشد می‌کند.

زمان کاشت

بهترین زمان کاشت بذر آبان‌ماه و پس از رسیدن کامل

بذرهایست. بذرها اواخر مهر و اوایل آبان پس از رسیدن از رنگ سبز به رنگ قهوه‌ای روشن درآمده، از پیاله جدا شده و از روی درخت به زمین می‌افتند.

برداشت بذر

بذرهای باید از درختان مادری و نخبه جمع‌آوری شوند. سالم، بدون سوراخ و قارچ باشند. می‌توان با تکان دادن شاخه درختان و یا با استفاده از چوب‌های بلند اقدام به جمع‌آوری بذر کرد و یا بذرهای رسیده سالم را از روی زمین برداشت کرد.

نگهداری بذر

قوه نامیه بذرها بسیار زیاد بوده و اگر بلافاصله کاشته شوند، در خاک گلدان زمستان‌گذرانی کرده و بیشترین درصد جوانه‌زنی

را دارند. در صورتی که امکان کاشت فوری وجود ندارد، باید آنها را ضدعفونی کرد و به‌همراه مقداری خاک و کود در کیسه‌های زیپ‌دار گذاشته و به‌مدت یک‌ماه در سردخانه با دمای ۳ تا ۵ درجه سانتیگراد نگهداری کرد.

بذرکاری

✓ ابتدا بذر را حدود ۵ تا ۶ ساعت در آب معمولی قرار داده و سپس در گلدان با ترکیب مناسبی از خاک رس، ماسه و کمپوست کاشته شوند.

✓ بهترین عمق کاشت حدود ۵ سانتی‌متر است.

✓ ضخامت خاک روی بذر باید حدود دو برابر قطر بذر باشد تا از جوانه‌زنی آن اطمینان حاصل شود.

✓ بذرکاری در اواخر فصل پاییز و یا اوایل زمستان پس از تهیه بذر مناسب و سالم از پایه‌های مادری سالم انجام شود.

آبیاری

✓ پس از کاشت بذر در گلدان باید بلافاصله به آنها آب داد تا خاک گلدان مرطوب باشد.

گونه‌های مناسب برای کاشت در فضاهای سبز شهری؛ بلوط اسکو

✓ آبیاری نهال‌های کاشته‌شده به‌ویژه در دو سال اول بسیار حیاتی است. در تابستان اول به هفته‌ای یک‌بار، در تابستان دوم به هر دو هفته یک‌بار و درنهایت ماهی یک‌بار آبیاری نیاز دارند. رطوبت خاک همیشه باید تحت کنترل باشد.

کوددهی

برای کاشت در محیط شهری، مقداری کود حیوانی و یا هوموس برای تقویت خاک پای نهال لازم است. در صورت تقویت خاک با کودهای مناسب، سرعت رشد نهال بیشتر خواهد شد.

عنوان: گونه‌های مناسب برای کاشت در فضاهای سبز شهری؛ بلوط اسکو

ناظر: کمیته علمی نهضت مردمی تولید و کاشت یک میلیارد نهال

نویسنده: پریسا پناهی

همکاران: بهنام حمزه، مهدی پورهاشمی، محمد متینی‌زاده، فاطمه عباسپور،

فیروزه حاتمی

طراح و نظارت بر تنظیم چاپ و نشر: فتح‌اله بهرامی

ناشر: نشر آموزش کشاورزی - دفتر شبکه دانش و رسانه‌های ترویجی

شمارگان: محدود

نوبت چاپ: اول / ۱۴۰۳

مسئولیت درستی مطالب با نویسنده است.

شماره ثبت در مرکز فن آوری اطلاعات و اطلاع‌رسانی کشاورزی ۶۶۱۲۶ به تاریخ ۱۴۰۳/۰۷/۱۷ است.

نشانی: تهران، خیابان آزادی، بین نواب و رودکی، پلاک ۲۰۵، معاونت آموزش و ترویج کشاورزی، طبقه ۱۲

تلفن: ۶۶۴۳۰۴۶۵ | تلفکس: ۶۶۴۳۰۴۶۴ | کد پستی: ۱۴۵۷۸۹۶۶۸۱